

Eski Őehrin Gölgesinde

Burak Akgüç

BİRİNCİ BÖLÜM

Yugoslav Demiryolu İşletmesi'ne ait eski püskü bir tren Kapıkule Sınır Kapısı'ndan girerken iyice yavaşladı ve durdu. Şafak söküyordu. Karakol binasının etrafı yer yer kar öbekleri ve bolca çamurla kaplıydı. Türk güvenlik görevlileri soğuktan hafifçe titreyerek vagonlara doğru yürümeye başladılar.

Trenin içi de dışından pek farklı değildi. Kompartımanda lüksten eser yoktu. Nevresim takımları eskimiş, mobilyalar aşınmış, hatta çürümeye başlamıştı. Ranza yatakta ve karşıındaki koltukta iki adam oturmuş beklemekteydi. Yaşlı olan, ufak tefek, altmış yaşlarında, seyrek saçlı ve ince bıyıklıydı. Üstünde eski bir takım elbise vardı. Gözlük camlarını sildi ve pencereden dışarıya bir göz attı. Yorgun görünüyordu.

Yatakta oturan iyi giyimli, sarışın genç adam saatine baktı, gülümsedi; İngilizce, “Yediyi beş geçiyor, sıkın dişinizi profesör, öğleye İstanbul'dayız” dedi.

Yaşlı adam gözünü pencereden ayırmadı. Hafifçe iç geçirdi, “Martın ortası geldi, yerde hâlâ kar var” diye mırıldandı.

Kapı vuruldu, ardından iki görevli içeri girdi. Öndeki, İngilizce, “Pasaportlar lütfen” diyerek elini uzattı.

Profesör hafifçe gülerек pasaportunu verdi ve Türkçe, “Buyurun memur bey” dedi.

Görevli şaşkınlıkla yaşlı adama baktı.

“Türkçe biliyor musunuz?”

Sarışın genç adam, profesörün cevabını beklemeden pasaportunu uzattı; o da Türkçe, “Ben de biraz bilirim

memur bey” dedi. Yüzünde hafif müstehzi bir tebessüm vardı.

Görevli iyice afallamıştı; her iki adamı da gözücuyla süzdü, sonra pasaport bilgilerini yüksek sesle okumaya başladı. Arkasındaki görevli de not almaktaydı.

“Dimitri Goran Angelov. Doğum, bin sekiz yüz seksen, Üsküp, Yugoslavya...”

“Makedonya” diyerek buyurgan bir sesle düzeltti yaşlı adam. Görevliyle tekrar göz göze geldiler.

“Burada tarih profesörü olduğunuz yazıyor Bay Angelov.”

“Evet, İstanbul Üniversitesi’nde de tarih dersleri veriyorum.”

“Ne tarihi?”

“Doğu Roma. Bizans yazın isterseniz, daha anlaşılır olur.”

“Yanlış görmüyorsam üç ay önce Belgrad’a gitmişsiniz, şimdi de geri dönüyorsunuz.”

“Ailevi işlerim vardı.”

“Pekâlâ, teşekkür ederim.”

Görevli pasaportu Angelov’a verdi ve yüzünü genç adama dönerek yine okumaya başladı.

“Andrew Scott Dawson. Doğum, bin dokuz yüz beş, Manchester, Birleşik Krallık. Demek otuz beş yaşındasınız Bay Dawson...” Bir an duraksadı. “Çok daha genç gösteriyorsunuz.”

Dawson hafifçe sırtarak, “Teşekkür ederim memur bey, çok nazıksınız” diye cevapladı.

“Antika ticareti yapıyorsunuz, öyle mi?”

“Ülkeniz bu konuda tam bir cennet.”

Görevli bu kez Dawson’a ters bir bakış attı ve devam etti.

“Türkçe’yi nerede öğrendiniz?”

“Babam Elias Dawson, dokuz yüz yirmi beş ile yirmi sekiz arasında Imperial Tobacco’nun İstanbul temsilcili-

ğinde çalıştı. Eh, ben de yazları gide gele konuşmaya başladım...”

“Yirmi sekizden sonraki ilk gelişiniz mi bu?”

“Evet. Artık buradaki potansiyeli değerlendirme zamanı geldi diye düşünüyorum.”

“Profesör’le tanışıyor muydunuz?”

“Hayır. Belgrad’daki izdiham sebebiyle Bay Angelov büyük nezaket gösterdi ve kompartımanını benimle paylaşmayı kabul etti. Kendisine müteşekkirim...”

Angelov başıyla onayladı.

“Doğrudur memur bey.”

“İstanbul’da nerede kalacaksınız Bay Dawson?”

“Bezirgân Otel, Sultanahmet.”

Görevli başını salladı ve kısa bir süre düşündükten sonra tekrar Dawson’a döndü.

“Sizden bir ricamız olacak. Yarın sabah Birleşik Krallık Konsoloslugu’na gidip imza vereceksiniz. Biz bugün küçük bir tahkikat yapacağız. Basit bir emniyet tedbiri, meraklanmanıza hacet yok.”

“Tamamdır memur bey. Savaşla beraber her şey değişti, farkındayım.” Dawson yine sırtıtmaktaydı.

“Şimdi kontrol için bagajlarınızı hazırlayın lütfen.”

Az sonra, iki görevli vagonun inip karakol binasına doğru yürümeye başlamıştı. Gün ağarmış, ancak güneş kara bulutların arasından yüzünü gösterememişti.

Not alan görevli, “İngiliz’i hiç gözüm tutmadı” dedi. Diğeri yüzünü buruşturdu.

“Haklısın da, adamın evrakı tamam. İşgüzarlık yapıp başa bela alınacak zaman değil.”

Yaklaşık yarım saat sonra, düdük sesiyle birlikte tren hareket etti. Dawson pasaportunu ceketinin iç cebine koydu ve derin bir nefes aldı. Sonra pencereden dışarıya, yağmurdan yer yer çamura dönmüş toprağa ve ıslanmış ağaçlara

baktı. Uzakta küçük bir köy ve gürül gürül akan Meriç nehri-
rini gördü. Angelov'a dönerek, "Endişelenmeyin, problem
yok, imza işi formalite" dedi.

Profesör huzursuz görünüyordu.

"Türkçe konuşmasa mıydınız acaba?"

"Bu adamların İngilizce'si kötüdür. Anlaşamayacaktık.
Bürokrasi çıkacak, iş uzayacaktı. Birkaç defa İstanbul'a
gelmiş olduğumu görecekler nasılsa..."

Angelov cevap vermedi. Eski bir kitap çıkarıp sayfaları-
nı çevirdi. Pek çok dinsel tablonun resmini sırayla geçti;
Da Vinci'den "İsa'nın Vaftizi", Rafaello'dan "Çarmıhtan
İndirilme", Mikelanj'dan "Cenaze Töreni" ve diğerleri...
Çok geçmeden, Sırpça yazılmış satırlara daldı ve dış dün-
yadan koptu.

Dawson karşısındaki adamı süzdü. Nasıl oluyor da bazı
insanlar kendilerini bir konuya bu kadar kaptırabiliyorlar-
dı? Bunu hiç anlamayacaktı. Sehpaya uzanıp *The Daily
Telegraph*'ın 8 Mart 1940 tarihli nüshasını aldı. Gazete üç
günlüktü.

Dawson yol boyunca, belki de yüz defa bu sayfaları
çevirmişti. Bir sigara yaktı, duman dışarı çıksın diye pen-
cerenin üst tarafını araladı.

Soğuk hava Angelov'u kendine getirdi. Dawson'un elin-
deki gazetenin ön sayfası kendisine dönüktü. Manşette,
"Finlandiya, Sovyetler Birliği'nden barış talep etti" yazılıydı.

Yaşlı adam kitabı bıraktı; gözünü başlıktan alamıyordu.
"Finler için hiç umut yok mu?"

Dawson gazeteyi elinden bırakmadan Angelov'a baktı.
Derin bir nefes aldı ve hafifçe somurtarak cevap verdi.

"Ruslara yenilecekleri baştan belliydi. Artık olabildi-
ğince iyi şartlarda bir ateşkes yapmaya gayret edecekler.
Ben asıl Danimarka için endişeleniyorum. Hitler'in saldır-
ması artık an meselesi..."

"Avrupa'yı aralarında bölüşüyorlar, sizler de bakıyor-
sunuz."

“Her şeyin bir zamanı var profesör. Sabırlı olun. Şu an kimse Nazilerin önünde duramaz.”

“Öyle demeyin. Kimse, tahmin edildiği kadar kudretli değildir. Herkesin bir zayıf noktası vardır; herkes hata yapabilir. Tarih bana bunu öğretti.”

“Umarım siz haklı çıkarsınız. Fakat korkarım bunu görmemiz için çok zaman geçmesi ve çok insanın ölmesi gerekecek.”

Angelov’un yüzüne acı bir tebessüm oturdu. Sanki geçmişte kalmış bir şeyleri hatırlarmışçasına konuştu.

“Her defasında böyle olmuyor mu Bay Dawson? Her defasında...”

Dawson gazeteyi sehpa geri koydu. Yine hafifçe somurttu ve sigarasından bir nefes çekti.

“Tek söylemek istediğim, bir bedel ödenecek. Çok büyük bir bedel... Dolayısıyla boş iyimserliğin hiç faydası yok. Eminim tarih bunu da öğretmiştir size.”

“Merak etmeyin, o kadar naif biri değilim. Boş umutlara kapıldığım da yok. Savaşın eninde sonunda benim ülkeme de, buralara da geleceğini çok iyi biliyorum.”

“Savaş bu topraklardan hiç gitmiyor ki...”

Aniden şiddetli bir yağmur başladı. Dawson hemen sigarasını söndürüp pencereyi kapattı. Tren, Meriç Ovası içinde kıvrılarak yoluna devam etti.